

Sygn. akt III AUa 1501/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Stanisława Kubica
Sędziowie:	SSA Barbara Staśkiewicz SSA Grażyna Szyburska-Walczak (spr.)
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku G. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

z dnia 11 czerwca 2013 r. sygn. akt VII U 641/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy Wydział Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 13 marca 2013 r. w ten sposób, że nakazał stronie pozwanej uchylenie decyzji z dnia 10 października 2011 r. w części, w jakiej zawiesza prawo do emerytury wnioskodawczyni G. D. za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. oraz wypłatę tego świadczenia. Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawczyni G. D. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 sierpnia 2009 r. kontynuując zatrudnienie. Decyzją z 10 października 2011 r. organ rentowy z urzędu zawiesił wypłatę emerytury wnioskodawczyni od 1 października 2011 r. na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) z uwagi na nieprzedłożenie świadectwa pracy lub zaświadczenia potwierdzającego fakt

rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą na rzecz, którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

W dniu 17 grudnia 2012 r. G. D. złożyła wniosek o wypłatę emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 12 grudnia 2012 r. wraz z odsetkami, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12.

Decyzją z dnia 8 lutego 2013 r. strona pozwana przeliczyła świadczenie i dokonała jego wypłaty za okres od dnia 22 listopada 2012 r. do 31 stycznia 2013 r. a następnie decyzją z dnia 13 marca 2013 r. – na podstawie art. 151 § 1 pkt 1 kpa odmówiła uchylenia decyzji z dnia 10 października 2011 r. w części w jakiej decyzja ta zawiesza na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 257, poz. 1726 zł oraz z 2011 r. nr 291, poz. 1707 w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), prawo do emerytury za okres od dnia 01.10.2011 r. do dnia 21.11.2012 r.

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji strona pozwana wskazała, iż wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. sygn. akt. K 2/2012 r. – z dniem jego ogłoszenia - tj. z dniem 22 listopada 2012 r. utracił moc art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Zgodnie z przepisem art. 190 ust.3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczy orzeczenie Trybunału. Trybunał Konstytucyjny nie wskazał ani w wyroku ani w jego uzasadnieniu innej daty utraty mocy prawnej wskazanych wyżej przepisów. Tym samym wyrok Trybunału nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012 r. okresu zawieszenia emerytury co uzasadnia odmowę uchylenia decyzji z dnia 10.10.2011 r. w części w jakiej decyzja ta dotyczy zawieszenia prawa do emerytury za okres od dnia 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji G. D. wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji i wypłatę emerytury za okres sporny.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wnosił o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów procesu podtrzymując dotychczasową argumentację i podnosząc dodatkowo, że decyzja z dnia 10 października 2011 r. wydana została zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, co czyni niezasadnym żądanie wnioskodawczyni w części dotyczącej wypłaty odsetek.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawczyni zasługuje na uwzględnienie. Strona pozwana wznowiła postępowanie w sprawie decyzji z dnia 10 października 2011 r. na podstawie przepisu art. 145 a kpa, po czym odmówiła jej uchylenia w części objętej sentencją zaskarżonej decyzji. Na mocy art. 124 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /Dz.U z 2009, Nr 153, poz. 1227/ w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w ustawie stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego chyba, że ustawa ta stanowi inaczej.

Zgodnie z art. 149 § 1 i 2 kpa wznowienie postępowania następuje w drodze postanowienia, które stanowi podstawę do przeprowadzenia przez właściwy organ postępowania co do przyczyn wznowienia oraz co do rozstrzygnięcia istoty sprawy. Stosownie do przepisu art. 151 § 1 kpa organ rentowy po przeprowadzeniu postępowania określonego w art. 149 § 2 wydaje decyzję, w której:

- 1) odmawia uchylenia decyzji dotychczasowej, gdy stwierdzi brak podstaw do jej uchylenia na podstawie art. 145 § 1, art. 145a lub art. 145b, albo
- 2) uchyla decyzję dotychczasową, gdy stwierdzi istnienie podstaw do jej uchylenia na podstawie art. 145 § 1, art. 145a lub art. 145b, i wydaje nową decyzję rozstrzygającą o istocie sprawy.

Z treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12 wynika, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie ma zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Wnioskodawczyni, która nabyła prawo do świadczenia emerytalnego z dniem 01.08.2009 r. należy do kręgu osób, do których nie ma zastosowania obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury. Przysługuje jej więc wyrównanie emerytury od dnia jej zawieszenia, a nie jak przyjęła strona pozwana - od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy spowodowało derogowanie z porządku prawnego wyżej powołanych przepisów. Z chwilą opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw utraciły one zdolność do wymuszania określonego zachowania zarówno przez ich adresatów jak również przez organy stosujące prawo, dając jednocześnie przewidziane wprost w art. 190 ust. 4 ustawy zasadniczej, konstytucyjne uprawnienie do wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem wydanym na ich podstawie. Gdyby więc podzielić stanowisko pozwanego organu rentowego, przekreśliłoby to sens instytucji wznowienia postępowania, którego celem jest przecież restytucyjne wydanie orzeczenia zgodnego z prawem, w zgodzie z wartościami i zasadami konstytucyjnym. Sąd I instancji powołał się na wyroki samego Trybunału z dnia 2 marca 2004 r. SK 53/03, OTK 2004/3/16, czy 9 czerwca 2003 r. SK 5/03 OTK 2003/6A/50. W ocenie sądu I instancji, strona pozwana po wznowieniu postępowania od decyzji z dnia 10.10.2011 r. niesłusznie na podstawie art. 151 kpa odmówiła jej uchylenia i wypłaty emerytury od dnia 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nakazał stronie pozwanej Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W. uchylenie decyzji z dnia 10.10.2011 r. w części w jakiej zawiesza prawo do emerytury wnioskodawczyni za okres od dnia 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r. i wypłatę powyższego świadczenia.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając orzeczeniu naruszenie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, które stanowiły podstawę prawną decyzji z dnia 10 października 2011 r. a także naruszenie art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez jego niezastosowanie i brak uznania, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., który wszedł w życie z dniem ogłoszenia, tj. 22 listopada 2012 r., wywiera skutki prawne na przyszłość.

Strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy ponownie wywodził, że dopiero z dniem 22 listopada 2012 r. utracił moc prawną art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zakresie, w jakim znajdował zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011r. bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r. nie ma więc zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012r. okresu zawieszenia emerytur na podstawie w/w przepisów, ale wywołuje skutki wyłącznie na przyszłość, a tym samym nie powoduje po stronie organu rentowego obowiązku wypłaty emerytury wnioskodawczyni od 1 października 2011r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. sygn. K 2/12 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał Konstytucyjny, rozpoznając przedmiotową sprawę, objął swoją kontrolą nie tylko art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, ale również art. 28 te same ustawy, bowiem to on zawiera regulacje dotyczące zastosowania art. 6, a w konsekwencji art. 103a ustawy emerytalno-rentowej.

Art. 6 ustawy zmieniającej, w punkcie 1 zmienił brzmienie art. 103 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a w punkcie 2 dodał do ustawy o emeryturach i rentach z FUS nowy przepis, tj. art. 103a. Zgodnie z tym przepisem prawo do emerytury ulegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Przepis art. 103a ustawy emerytalno-rentowej, który nakazywał zawieszenie prawa do emerytury znalazł zastosowanie nie tylko do emerytów, którzy po jego wejściu w życie przechodzili na emeryturę, lecz na mocy wspomnianego art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., znalazł zastosowanie również do emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, w tym także do emerytów, którzy w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., nabyli prawo do emerytury na warunkach, według których, nie istniał wymóg uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, jako warunek pobrania świadczenia.

W orzeczeniu Trybunału orzeczono o niekonstytucyjności cytowanych przepisów jedynie w odniesieniu do grupy osób, które nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. a które ze względu na zmiany obowiązujących przepisów nie musiały przerywać zatrudnienia aby uzyskać wypłatę świadczenia emerytalnego. To w odniesieniu do tych osób Trybunał stwierdził, że działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa podjęły decyzję co do przejścia na emeryturę, ale decyzja ich mogłaby być inna gdyby wiedziały, że nastąpi zmiana stanu prawnego, uzależniająca realizację prawa do świadczenia od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. W przypadku tylko tej grupy za niekonstytucyjne uznał Trybunał żądanie, by nakazywać im ponowne realizowanie już raz skutecznie realizowanego ryzyka emerytalnego. W pkt 9 uzasadnienia wyroku Trybunał stwierdził, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. To oznacza, że kwestionowany przepis pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie wyłącznie do osób, które nabyły prawo do emerytury od 1 stycznia 2011 r., ale i przed 8 stycznia 2009 r., bowiem także wówczas obowiązek taki istniał.

Jest poza sporem, że wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury po 8 stycznia 2009 r.

Oceniając znaczenie daty wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, trzeba zaznaczyć, że kwestia ta jest uregulowana w art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji. Zgodnie z tym przepisem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, wchodzą w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał

Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

Data wejścia w życie orzeczenia Trybunału ma takie znaczenie, że powoduje zmianę obowiązującego do tej pory stanu prawnego przez wyeliminowanie z obrotu prawnego przepisu niezgodnego z Konstytucją, przy czym istotne jest prawidłowe zrozumienie ww. skutku. Mianowicie oceniany przez Trybunał przepis nie staje się niezgodny z Konstytucją od daty wejścia w życie wyroku, lecz jest i był już niezgodny z ustawą zasadniczą w chwili wejścia w życie przepisu w brzmieniu nadanym mu przez ustawodawcę. Wyrok Trybunału stanowi jedynie potwierdzenie niekonstytucyjności badanej regulacji od chwili jej wprowadzenia.

Zarzut organu rentowego, opierający się na twierdzeniu, że skutki prawne wyroku TK wiążą tylko na przyszłość jest o tyle nieuzasadniony, że przepisy o wznowieniu postępowania nakazują, w przypadku skutecznego złożenia skargi o wznowienie na podstawie art. 145a § 1 k.p.a. stosowanie niewadliwego prawa (nieobciążonego wadą niekonstytucyjności), a tym samym niwelowanie jego skutków w przeszłości, tj. w sprawach zakończonych już prawomocnymi decyzjami i dotyczy to tych spraw, w których wadliwe prawo było podstawą rozstrzygnięcia.

To natomiast, zdaniem Sądu Apelacyjnego, uzasadnia przyznanie wnioskodawczyni prawa do wypłaty emerytury za okres poprzedzający wejście w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

R.S.